

parketnummer : 20.002219.03

HET GERECHTSHOF TE 's-HERTOGENBOSCH

PROCES-VERBAAL TERECHTZITTING

Proces-verbaal van de in het openbaar gehouden terechtzitting van dit gerechtshof, meervoudige kamer voor strafzaken, op 16 september 2003.

Tegenwoordig: Mr. Van Schaik-Veitman, als voorzitter.
Mr. Claassens en Mr. Wabeke, als raadsheren,
Mr. Brughuis, advocaat-generaal,
Dhr. De Bruijn, als griffier.

De voorzitter doet de zaak tegen na te noemen verdachte uitroepen.

De verdachte, ter terechtzitting aanwezig, antwoordt op de vragen van de voorzitter te zijn genaamd:

Ernest Cornelis Jacobus Johannes Louwes,
geboren te Amsterdam, 13 augustus 1953,
wonende te 8245 CX Lelystad, De Peel 40.

Als raadsman van verdachte is mede ter terechtzitting aanwezig Mr. G.G.J. Knoops, advocaat te Amsterdam.

De voorzitter vermaant de verdachte oplettend te zijn op hetgeen hij zal horen en deelt hem mede dat hij niet tot antwoorden verplicht is.

De advocaat-generaal draagt de zaak voor.

De voorzitter deelt aanstonds mede, dat de zitting van heden uitsluitend een zogeheten regiezitting betreft en dat is ingekomen een brief van de raadsman van 5 augustus 2003, inhoudende "een aantal suggesties voor te horen getuigen/deskundigen c.q. nadere onderzoekshandelingen".

De raadsman deelt mede, dat hij nog een toelichting wenst te geven op zijn verzoeken en nog aan aantal aanvullende verzoeken wenst te doen.

De raadsman wordt daartoe aanstonds in de gelegenheid gesteld en pleit daarbij conform de inhoud van een door hem aan het hof overgelegde pleitnota, welke als hier herhaald en ingelast wordt beschouwd.

De raadsman deelt voorts het navolgende mede.

Gelet op de inhoud van de aan mij verstrekte stukken uit het dossier, begrijp ik dat het hof niet beschikt over het tweede rapport van Dr. Van der Leeden van de TU te Delft. **Ik zou graag de deskundigen Schoons, Heinen en/of Sterrenburg en Steens ter terechtzitting horen.**

De Knijff, Kloosterman en Van Koppen wil ik in voorwaardelijke vorm als getuigen/deskundigen opgeven, naar gelang het horen wenselijk is gelet op hetgeen ter terechtzitting naar voren komt.

Het DNA-profiel van cliënt is inmiddels bekend; hij heeft vrijwillig meegewerkt aan een DNA-onderzoek. Het rapport is gehecht aan het rapport van Dr. P. de Knijff.

Aan de patholoog-anatoom dr. Visser zal moeten worden gevraagd of hij aan de hand van zwart/wit dan wel kleurenfoto's, dan wel aan de hand van het mes zelf kan aangeven of de verwondingen met het mes P1 kunnen zijn toegebracht.

Gevraagd kan worden of hij dit mes, het mes P1, in zijn gedachten had op het moment dat hij zijn uitspraken over de vorm van het mes heeft gedaan.

Ben en ander kan schriftelijk geschieden en dan hoeft dr. Visser niet op de zitting gehoord te worden.

Mijn verzoek betreft thans het horen van een zestal deskundigen, alsmede Kloosterman, ter terechtzitting, zulks in verband met het onmiddellijkheidsbeginsel. Ten behoeve van de overtuiging wil ik deze mensen ter zitting horen. Bovendien kunnen zij dan reageren op de resultaten van het nader onderzoek dat volgens de verdediging nog moet worden uitgevoerd.

Het horen van Heinen en Sterrenburg acht ik van belang, nu ter terechtzitting van de Hoge Raad der Nederlanden is gebleken dat deze deskundigen van belang waren.

De nadere toelichting omtrent de TA (Timing Advance) was uitermate verhelderend.

Ik weet niet of de TA gegevens van het telefoongesprek op 23 september 1999 omstreeks 20.30 uur thans nog te verkrijgen zijn. Ik wil de onderzoeksleider Van Veen vragen, of deze gegevens ooit zijn opgevraagd.

Wellicht kunnen de vragen die aan Heinen en Sterrenburg gesteld moeten worden tevoren schriftelijk worden gedaan.

Bij mijn weten is niet meer nagegaan, nadat de informatie van Heinen en Sterrenburg bij de Hoge Raad in de herzieningsprocedure is ingebracht, of de TA-gegevens van het genoemde telefoongesprek nog beschikbaar zijn.

Dat is er niet meer van gekomen gelet op de korte tijd die toen beschikbaar was. Daarna heb ik de zitting van uw hof willen afwachten.

Voorts is het van belang dat de tactische en technische journaals aan het dossier worden toegevoegd.

Aan Dr. Van der Leeden kan voordat de volgende zitting plaatsvindt mijn onderzoeksvraag worden gesteld.

Ik verzoek het hof alle deskundigen op de zitting in december in te plannen en ruimte te geven voor het stellen van nadere vragen.

Aangezien het slechts om nadere vragen zal gaan acht ik een half uur per deskundige meer dan voldoende.

Ik geef er de voorkeur aan eerst de door mij opgegeven verbalisanten als getuigen te horen en dan de deskundigen, zo kan ik dan bijvoorbeeld Prof. Van Koppen horen omtrent hetgeen de verbalisanten naar voren brengen.

Indien alsnog blijkt dat er van mevrouw Maculi een verklaring in het dossier zit, dan refereer ik mij ten aanzien van een verhoor van die mevrouw als getuige.

Ik ben zelf wel in het bezit van een **verklaring van Haouli** en ik zal deze op voorhand aan het hof zenden met de vraag om deze aan het dossier toe te voegen. Ik **persisteer dan wel bij een verhoor van Haouli als getuige**, met name in verband met de vraag of zij al dan niet meerdere malen is gehoord en wat haar bij het verhoor al dan niet is voorgehouden.

De **verdachte** verklaart daarop als volgt.

De politie wekt omtrent het ter sprake komende geld steeds een andere indruk dan wat in werkelijkheid is gebeurd. Het is mij echter duidelijk dat deze zitting niet zozeer is bedoeld voor het bespreken van dit soort kwesties en dat dergelijke punten bij de inhoudelijke behandeling van de zaak aan de orde zullen kunnen komen.

De raadsman van verdachte voerts voorts het navolgende aan.

Ik verzoek het hof de agenda van de verdachte en zijn schrijfblok die zijn inbeslaggenomen terug te geven, zodat hij zich beter kan voorbereiden voor de volgende zitting.

Ik vind het ook best dat de door mij opgegeven deskundige Kloosterman schriftelijk rapporteert omtrent de vraag of het op het mes P1 aangetroffen DNA-materiaal overeenkomt met het DNA-profiel van verdachte en omtrent de vraag of, als DNA-materiaal van het mes wordt weggespoeld of verwijderd, dan ook eventuele geursporen die aan het mes zitten, verdwijnen.

Ik zal zelf zorgen voor toezending van het tweede rapport van Dr. Van der Leeden, dat dateert van 23 mei 2003.

Ik zal voorts de schriftelijke verklaring van dhr. Kuiper zien te achterhalen, die de route heeft nagededen die verdachte volgens justitie zou hebben gereden op 23 september 1999 aan het begin van de avond van Utrecht (sursusplaats) naar Deventer (woning slachtoffer). Ik vind zulks van belang bij het verhoor van Van Veen als getuige.

Wellicht kan Kloosterman ook onderzoeken of de bloedsporen op de blouse van het slachtoffer matchen met sporen op het mes P1.

Ik weet overigens niet of de betreffende blouse nog beschikbaar is; zulks is ook van belang voor het onderzoek van Visser.

Beiden mogen wat mij betreft schriftelijk rapporteren en dan kan later nog worden gezien of er behoefte is aan het stellen van nadere vragen.

De advocaat-generaal deelt mede dat het in dit verband wellicht wenselijk is dat ook Timmer en Luiken worden gehoord, aangezien zij reeds onderzoek hebben gedaan naar de afdruk van een mes op de blouse van het slachtoffer en naar beschadigingen in deze blouse.

De advocaat-generaal voert vervolgens het navolgende aan.

Ik ben het in grote lijnen eens met de verzoeken van de raadsman van verdachte.

De betreffende deskundigen kunnen wellicht schriftelijk rapporteren omtrent de onderzoeksvragen die aan hen gesteld gaan worden.

Ik meen ook dat aan het dossier de tactische en technische journaals moeten worden toegevoegd.

Voorts is er sprake van een soort smaadbrief, welke in verband is gebracht met een in de tuin gevonden excuus-briefje. Ik vind dat deze ook zo spoedig mogelijk aan het dossier moeten worden toegevoegd om te bezien wat daar nog mee kan/moet gebeuren.

Ten aanzien van de door de raadsman opgegeven getuigen/deskundigen meen ik ook dat het horen van Heinen en/of Sterrenburg van belang is voor de Timing Advance problematiek, mogelijk ook de heer R. Steens. Tegen een verhoor van de deskundigen De Knijff en Van der Leeden heb ik geen bezwaar. Mijns inziens kan Kloosterman ook schriftelijk rapporteren.

Voorts breng ik thans naar voren dat ik op 11 en 13 september jl. van een persoon S. Bolt, die werkzaam is bij Ericsson, een mail heb ontvangen, waarin deze mededeelt, dat hij vernomen heeft dat in deze zaak de technische analyse van een telefoongesprek op de bewuste avond van de moord een rol speelt en dat hij daaromtrent op dit gebied als deskundige Mr. Royston Wesley kan aanbevelen.

Ik leg deze mail aan het hof over, aangezien de betreffende vraag steeds de kop opsteekt en wellicht van de diensten van deze deskundige gebruik kan worden gemaakt.

Dr. Visser dient mijns inziens gehoord te worden over het mes, gerelateerd aan de diepte van de vijf aangetroffen steekwonden. Tegen het horen van de door de raadsman opgegeven getuigen aangaande de door de raadsman opgegeven vraagpunten heb ik geen overwegende bezwaren.

Wellicht kan door de verbalisanten De Ruiters en/of Oldenhof middels een aanvullend proces-verbaal worden gerelateerd hoe het mes door Massink is behandeld, nadat Massink het gevonden had. Verder eventueel verbalisant R. v.d. Berg over de vraag wat er op wiens initiatief is gedaan met de smaadbrief en de excuusbrief.

Ik acht een verhoor van mevrouw Haouli op dit moment niet nodig. Ik heb begrepen dat er bij het NFI of TNO een onderzoek is gevraagd naar de afdruk van het mes op de blouse van het slachtoffer en dat daar nog steeds geen antwoord op gekomen is.

Als de getuigen Timmer en Luiken op dit punt zijn bevraagd dan is dit punt wellicht ook opgelost.

Wellicht zou ook de voormalige politiemans Visscher kunnen worden gehoord.

De verdachte deelt vervolgens het navolgende mede.

Er is al eens aan de advocaat-generaal bij het Hof Arnhem gevraagd een nader onderzoek te laten doen naar de relatie van het mes met de blouse van het slachtoffer maar dat is geweigerd. Ik zal een afschrift van die weigering naar mijn raadsman faxen.

Voorts wil ik het hof verzoeken ook de agenda van mijn vrouw terug te geven, zulks om dezelfde redenen als voor het verzoek om teruggave van mijn agenda en blocnote gegeven.

Ik wil voorts benadrukken dat ik het belangrijk vind dat het hof over het originele dossier beschikt en niet enkel over kopieën daarvan.

De voorzitter deelt hierop mede dat het hof over het originele dossier beschikt.

De advocaat-generaal deelt mede, dat zij geen bezwaar heeft tegen teruggave van de door verdachte genoemde goederen, maar dat zij wel een kopie zal laten maken van de agenda's en blocnote ten behoeve van het strafdossier.

Hierop trekt het hof zich terug in raadkamer, teneinde omtrent het voorgaande te beraadslagen.

Na hervatting van het onderzoek deelt de voorzitter mee dat het hof als volgt heeft beslist:

1. Aan het dossier moeten worden toegevoegd de volgende bescheiden:
  - A. rapport d.d. 23 mei 2003 van dr. Van der Leeden;
  - B. verklaring d.d. 11 januari 2000 van mw. Haouli, medewerkster van de SNS-Bank;
  - C. verslag van de door dhr. Kuiper nagededen route Utrecht - Deventer;
  - D. de tactische en technische journaals van de politie die zijn aangelegd en bijgehouden bij het opsporingsonderzoek;
  - E. de door de advocaat-generaal als 'smaadbrief' en 'excuusbrief' aangeduide stukken.

De bescheiden A, B en C moeten worden overgelegd door de raadsman mr. Knoops - overeenkomstig zijn toezegging - en de bescheiden D en E door de advocaat-generaal.

2. Het hof acht het noodzakelijk dat de volgende onderzoeken worden verricht:

A. (voor zover mogelijk) een onderzoek door dr. Kloosterman, verbonden aan het NFI naar het volgende: A.1. bevindt zich op de blouse van het slachtoffer ander DNA-materiaal dan dat van het slachtoffer? Zo ja, vergelijk dit met het DNA-materiaal dat is aangetroffen op mes P1 en met het DNA-profiel van verdachte. A.2. vergelijk het DNA-materiaal aangetroffen op mes P1 met het DNA-profiel van verdachte. A.3. bevinden zich op de paraplu die tegelijk met het mes P1 is gevonden bruikbare DNA-sporen? Zo ja, vergelijk deze met het DNA-materiaal aangetroffen op mes P1 en met de DNA-profielen van verdachte en van het slachtoffer.

B. Een onderzoek door J. Timmer en A.H. Luiken, beiden verbonden aan TNO naar het volgende: kan een relatie worden gelegd tussen enerzijds de vorm van de bloedvlek op de blouse van het slachtoffer en anderzijds het mes P1? Kan een relatie worden gelegd tussen enerzijds de beschadigingen van de blouse van het slachtoffer (gaten, rafels) en anderzijds het mes P1?

C. Een onderzoek door de arts-patholoog dr. R. Visser naar het volgende: kan een relatie worden gelegd tussen enerzijds de verwondingen van het slachtoffer -zoals beschreven in het verslag van de sectiebevindingen - en anderzijds het mes P1? Hierbij dient in ieder geval in de overwegingen te worden betrokken dat de vijf steekwonden elk ca. 10 cm. diep waren, terwijl het lemmet van mes P1 ca. 18,5 cm lang is. Voorts moet worden beoordeeld of de rond de middelste huidperforatie aanwezige vlekkelig ovaal-bruine kleuren kunnen zijn veroorzaakt door het heft van mes P1, zulks mede gelet op de lengte van het lemmet.

D. Een onderzoek door J.J.R. Heinen en/of J.A. Sterrenburg, beiden verbonden aan bureau SRD naar het volgende: zijn de Timing-Advance gegevens van het telefoongesprek op 23 september 1999 ca. 20.30 uur tussen het gsm-toestel van verdachte en het telefoontoestel van het slachtoffer nog beschikbaar? Zo ja, welke conclusies zijn te trekken uit deze gegevens wat betreft de afstand tussen enerzijds het gsm-toestel van verdachte en anderzijds de telefoonpaal met cell-ID-nr. 14501 te Deventer?

E. Een aanvullend proces-verbaal, op te maken door onderzoeksleider J.W. van Veen over het volgende: wanneer (welke dag/datum) en hoe laat precies (tijdstip) heeft elk van de sorteerproeven met als uitgangspunt mes P1 respectievelijk de tegelijk met mes P1 gevonden paraplu plaatsgevonden? Hoeveel geurbuisjes heeft verdachte in totaal vastgehouden in het kader van deze sorteerproeven?

Voor zoveel nodig voor hun onderzoek dienen de genoemde rapporteurs-deskundigen de beschikking te krijgen over mes P1 en de blouse van het slachtoffer en eventuele andere originele voorwerpen.

Het hof acht het niet noodzakelijk dat de deskundige Kloosterman zich uitlaat over de vraag of ook geursporen verdwijnen indien DNA-sporen van een mes worden verwijderd. Ook indien het antwoord op deze vraag bevestigend zou zijn, kunnen daarna opnieuw geursporen aan het mes zijn gekomen, zodat de beantwoording van deze vraag niet van belang is voor enige door het hof te nemen beslissing.

Het hof acht het niet noodzakelijk dat dr. Van der Leeden nader onderzoekt in hoeverre het mogelijk is om DNA-sporen te verwijderen van mes P1, aangezien omtrent de mogelijkheid om DNA-sporen te verwijderen van een dergelijk metalen oppervlak reeds door dr. Van der Leeden is gerapporteerd en het hof zich hieromtrent voldoende voorgelicht acht.

3. Het hof gelast de oproeping, teneinde hen ter terechtzitting te kunnen horen, van de volgende (getuige-)deskundigen:

- A. dr. Kloosterman (NFI);
- B. J. Timmer en A.H. Luiken (TNO);
- C. dr. R. Visser, arts-patholoog;
- D. J.J.R. Heinen en/of J.A. Sterrenburg (bureau SRD);
- E. R. Steens.

Het hof verzoekt de raadsman en de advocaat-generaal om, indien zij bijvoorbeeld op grond van de resultaten van het nog te verrichten nadere onderzoek geen behoefte meer hebben aan het horen van een of meer van de genoemde getuige-deskundigen, zulks tijdig voor de volgende terechtzitting aan het hof mede te delen.

Het verzoek om ter terechtzitting tevens te horen de deskundigen Van Koppen, Schoon, Van der Leeden en De Knijff wordt door het hof afgewezen nu redelijkerwijs valt aan te nemen dat door deze afwijzing noch de verdachte in zijn verdediging noch het openbaar ministerie in zijn vervolging wordt geschaad. Deze deskundigen hebben reeds uitvoerig schriftelijk en/of mondeling gerapporteerd. Van concrete nadere vragen die zouden moeten worden gesteld is niet gebleken. Het enkele vooral in algemene termen vervatte beroep op het onmiddellijkheidsbeginsel is, waar het hof reeds beschikt over de rapporten van deze deskundigen, geen voldoende belang om deze deskundigen ook nog ter zitting te horen.

4. Het hof gelast de oproeping, teneinde hen ter terechtzitting als getuige te kunnen horen, van de volgende opsporingsambtenaren:

- A. H.E. Laarman;
- B. A.H. Gotlieb;
- C. J.H. de Haas (speurhondengeleider);
- D. J.W. van Veen (onderzoeksleider).

Het verzoek om ter terechtzitting te horen de opsporingsambtenaren P.G.J.M. Martijn en J. Smit wordt door het hof afgewezen.

Martijn was slechts de helper van de hond bij de sorteerproeven en had als zodanig een ondergeschikte rol, zodat niet valt in te zien dat hij relevante informatie verstrekken. Bovendien wordt de hondengeleider De Haas opgeroepen als getuige.

Oproeping van de getuige Smit acht het hof vooralsnog niet in enig verdedigingsbelang.

Smit kan mededelingen doen over de sorteerproef met de paraplu, maar vooralsnog is dit niet relevant nu op de paraplu tot nog toe geen bruikbare sporen zijn aangetroffen zodat dit voorwerp voor de bewijsvoering voorshands niet van belang is.

Het verzoek om als getuige te horen mw. S. Haouli wordt in dit stadium door het hof afgewezen. Naar het oordeel van het hof kan vooralsnog worden volstaan met overlegging van haar schriftelijke verklaring van 11 januari 2000 (hierboven genoemd onder 1.B) terwijl vragen over de wijze waarop deze persoon is gehoord, kunnen worden gesteld aan de als getuige op te roepen onderzoeksleider Van Veen. Of er - na overlegging van deze verklaring - enig belang is om deze persoon ter terechtzitting als getuige te horen, kan niet op voorhand worden beoordeeld.

Telkens geldt dat door het afwijzen van getuigen redelijkerwijs valt aan te nemen dat noch de verdachte in zijn verdediging noch het openbaar ministerie in zijn vervolging wordt geschaad.

Op een nadere vraag van de raadsman of het hof een verhoor van de **getuigen Oldenhof en De Ruiter niet** opportuun acht, deelt de voorzitter mede dat het hof inderdaad een verhoor van deze getuigen vooralsnog niet nodig acht. Omtrent de wijze van veiligstellen van het mes P1 en de paraplu zijn reeds de nodige processen-verbaal voorhanden en zijn getuigen gehoord. Van concrete nader te stellen vragen is op dit moment niet gebleken.

Het hof stelt de stukken in handen van de advocaat-generaal opdat deze de onderzoeken als hierboven onder nr. 2 bedoeld doet uitvoeren.

Het hof verzoekt de advocaat-generaal om zo spoedig mogelijk aan verdachte te doen toekomen een agenda en schrijfblok van verdachte en een agenda van diens echtgenote.

Waarvan is opgemaakt dit proces-verbaal, dat door de voorzitter en de griffier is vastgesteld en ondertekend.

Voor eensluidend afschrift
De Griffier van het Gerechtshof
te 's-Hertogenbosch

